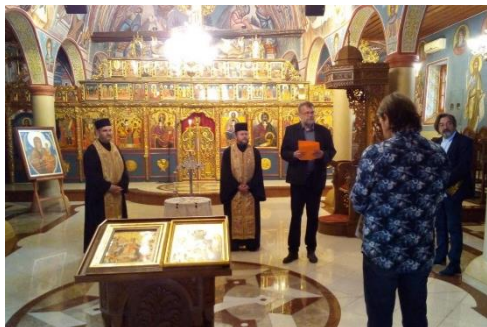

ПУТЕМ ОЦА ЈУСТИНА КА СВЕТОМЕ САВИ

Догађаји

Центар за црквене студије донео је одлуку да се, уочи почетка свих активности обележавања двадесетогодишњице од оснивања, молитвеним сећањем одужи својим упокојеним подржаваоцима и дародавцима. С благословом Епископа нишког г. Арсенија, у Саборном храму Светих архангела у Нишу 9. јуна 2021. године одржан је парастос добротворима Центра за црквене студије. Парастос су служили високопречасни протојереј Миодраг Павловић и протонамесник Дејан Милошевић, у присуству чланова Центра за црквене студије и чланова породица поменутих добротвора. Том приликом поменута су имена: Његове светости Патријарха српског г. Иринеја, Високопреосвећеног Митрополита црногорско-приморског г. Амфилохија, Преосвећеног Епископа захумско-херцеговачког Атаназија, академика Владете Јеротића, професора Милана Радуловића, двоје међународних сарадника и чланова редакције *Црквених студија*, Димитрија Пантоса из Грчке и Олге Лосеве из Русије, и Томислава Секуловића, привредника из Ниша.

Прва активност у склопу обележавања двадесете годишњице Центра за црквене студије била је двонедељна изложба под називом „Сачуваше се ове свете књиге“. Организатор изложбе био је Центар за црквене студије у суорганизацији са Огранком Српске академије наука и уметности у Нишу и Универзитетске библиотеке „Никола Тесла“, Ниш. Изложба је постављена у Универзитетској библиотеци, а њени приређивачи били су проф. др Драгиша Бојовић, управник, и доц. др Јелена Стошић, чланица Управе Центра за црквене студије. У првој изложбеној целини представљене су рукописне и старије штампане књиге из фонда Библиотеке „Свети Владика Николај“, о којима је, уочи припреме ове изложбе, објављен каталог ауторке Јелене Стошић. Друга целина обухватила је репрезентативне примерке издања, студија и каталога рукописне и старе штампане књиге, који су део фонда, док трећу изложбену целину чине издања Центра за црквене студије, Међународног центра за православне студије и Центра за византијско-словенске студије Универзитета у Нишу о рукописној и старој штампаној књизи. За потребе изложбе приређен је посебан илустровани каталог под истоименим насловом „Сачуваше се ове свете књиге“. На свечаном отварању изложбе, 16. септембра 2021. године, поред поздравне речи проф. др Драгише Бојовића, говорили су Епископ нишки г. Арсеније и др Виктор Савић, виши научни сарадник Института за српски језик САНУ из Београда.

Свечана академија поводом обележавања јубилеја двадесет година од оснивања Центра за црквене студије одржана је уочи дана Светог апостола и јеванђелисте Луке, 30. октобра 2021. године у Светосавском дому Саборног храма Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу. Том приликом многобројним званицама обратио се Епископ нишки г. Арсеније, са чијим благословом ради Центар за црквене студије. Високи гост ове свечаности био је Епископ хвостански Јустин, викар Патријарха српског г. Порфирија, који је у својству изасланика прочитао поздравно писмо Његове светости Патријарха. Поздравне речи упутили су и државни секретар Министарства просвете, науке и технолошког развоја Владе Републике Србије и заменик градоначелника Града Ниша. На свечаној академији говорили су и високопречасни протојереј ставрофор Милутин Тимотијевић, један од оснивача, као и проф. др Драгиша Бојовић, управник Центра за црквене студије. Преосвећени г. Арсеније уручио је високо одликовање Српске православне цркве, Орден Светог цара Константина, еминентним иностраним сарадницима Центра за црквене студије: Александру Наумову, Жан Клоду Ларшеу и Ангелики Деликари, додељен одлуком Светог архијерејског синода марта 2020. године. У име добитника речима захвалности обратила се проф. др Ангелики Деликари. Овом приликом Центар за црквене студије доделио је и своје високо признање – благодарницу г. Драгану Давидовићу, директору Републичког секретаријата за вјере Републике Српске из Бањалуке, за свесрдну материјалну помоћ и подршку активностима Центра у претходном периоду. Део програма академије било је и представљање монографије „Центар за црквене студије – првих двадесет година“, о којој је говорио проф. др Бранко Горгиев. У уметничком делу програма учествовало је Црквено певачко друштво „Бранко“ из Ниша.

Епископ нишки г. Арсеније, на дан славе Центра за црквене студије, Светог апостола и јеванђелисте Луке, 31. октобра 2021. године, пререзао је славски колач у присуству Епископа хвостанског г. Јустина и чланова Центра за црквене студије, у просторијама Библиотеке „Свети Владика Николај“ у Нишу.

На седници Управе Центра за црквене студије, одржаној 18. октобра 2021. године, донета је одлука о формирању Одељења за светосавске студије, а на седници 13. децембра 2021. године и о формирању Одељења за хришћанску науку, помоћу којих ће Центар за црквене студије у наредним периодима интензивирати и тематски прецизирати неке од својих активности. Прво од ова два одељења формирано је на предлог управника Центра за црквене студије проф. др Драгише Бојовића, коме је и поверено његово руковођење, док је друго основано на предлог др Ивице Живковића, проф. др Слађане Ристић Горгиев и проф. др Бранка Горгиева, а управљање овим одељењем додељено је секретару Центра за црквене студије, Ивици Живковићу.

Неколико месеци након постављања на референтну листу „Erh Plus“ (Европски индекс референци за друштвено-хуманистичке науке), годишњак *Црквене студије* је у децембру 2021. године, према новој категоризацији домаћих научних часописа које је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Владе Републике Србије објавило за 2021. годину, сврстан у престижну категорију међународних часописа, М23.

Објављене књиге

Каталог рукописне и старије штампане књиге Библиотеке „Свети Владика Николај“, Јелена Стошић.
– Ниш: Центар за црквене студије, 2021. Објављује се поводом 20-годишњице Центра за црквене студије. Каталог (са фотографијама Стефана Красића) садржи следеће целине: Рукописи; Књиге штампане у XIX веку и Књиге штампане у XX веку. Штампана књига у овом каталогу представља наслове објављене у Србији, Солуну, Москви, Кијеву и др., а највећи број старих богослужбених књига које се налазе у библиотеци Центра за црквене студије штампане су у Синодалној типографији у Москви у XIX веку.

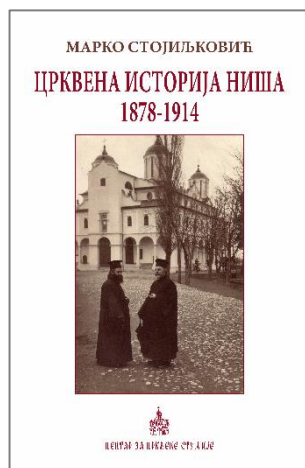
Три центра – једна библиографија: издања Центра за црквене студије, Међународног центра за православне студије и Центра за византијско-словенске студије Универзитета у Нишу, Теодора Бојовић. – Ниш: Центар за црквене студије, Међународни центар за православне студије, 2021. Објављује се поводом 20-годишњице Центра за црквене студије. Библиографија садржи 106 јединица (монографских публикација, зборника радова, зборника са међународних научних скупова, каталога са разних манифестација као и референтни часопис међународног карактера – годишњак „Црквене студије“) у издању поменутих центара, са комплетном библиографском обрадом, ауторским регистром, регистром издавача и пописом саиздавача.

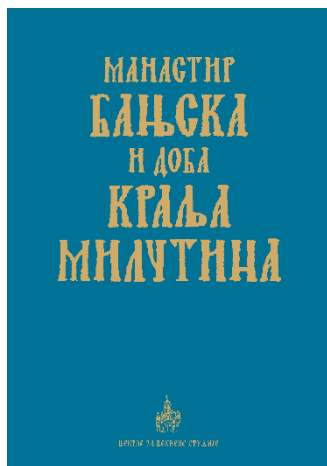
Сачуваше се ове свете књиге : рукописне и старије штампане књиге Библиотеке „Свети Владика Николај“ (каталог изложбе књига), ур. Драгиша Бојовић, Јелена Стошић. – Ниш: Центар за црквене студије, Међународни центар за православне студије, 2021. Илустровани каталог изложбе на 22 стране састоји се од предговора проф. др Драгише Бојовића „Један је Дух, и једна је Рука!“, фотографија Јелене Стошић, података о организаторима, члановима Програмског одбора и приређивачима изложбе, као и пописа свих књига приказаних на изложби.

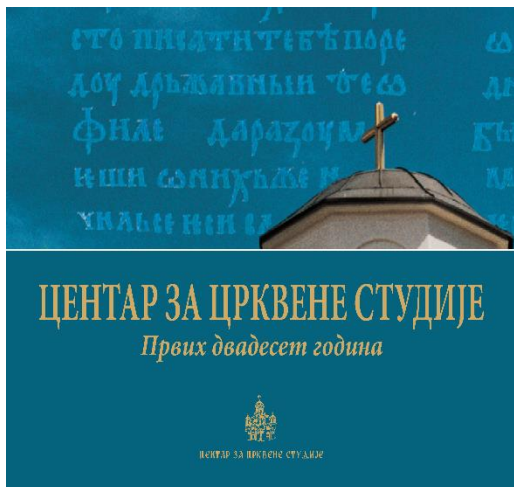
Црквена историја Ниша 1878 – 1914, Марко Стојиљковић. – Ниш: Центар за црквене студије, 2021. Прва монографија младог истраживача из области историјских наука садржи поглавља: Нишка епархија кроз векове; Црквене прилике у Кнежевини Србији у XIX веку; Црквене прилике у Нишу у XIX веку; Црквена организација у Нишу од 1878. године; Делатност нишких владика (1878 – 1914) и Борба против унијаћења у Нишу.

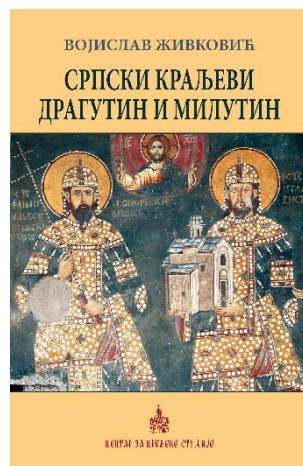
Манастир Бањска и доба Краља Милутина
(Друго издање зборника са научног скупа одржаног од 22. до 24. септембра 2005. године у Косовској Митровици), ур. Драгиша Бојовић. – Ниш: Центар за црквене студије, 2021. Објављује се поводом 700. годишњице од упокојења Светог краља Милутина. Друго издање зборника, првобитно објављеног 2006. године, садржи 29 радова на српском, руском и бугарском језику, које су приложили учесници првог међународног скупа одржаног на Косову и Метохији после 1999. године.

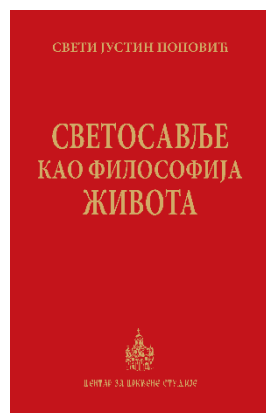
Центар за црквене студије : првих двадесет година, Ивица Живковић. – Ниш: Центар за црквене студије, 2021. Објављује се поводом 20-годишњице Центра за црквене студије. Капитално илустровано издање на 398 страна, са фотографијама Хаџи-Миодрага Миладиновића и из архива Центра за црквене студије. Детаљна историја Центра у првих двадесет година његовог постојања подељена је у три велике целине, под насловима „Магистрални пут црквених студија“, „Опстанак и јачање Центра“ и „Три центра – једна мисија“. Монографија садржи и већи број прилога: сећања, утиске и доживљаје оснивача и најближих сарадника, попис чланова Центра за црквене студије, студената волонтера у Библиотеци „Свети Владика Николај“, дародаваца Центра за црквене студије, научних скупова, тематских зборника, изложби, духовних семинара, предавања и промоција издања Центра, награда уручених Центру за црквене студије, као и именски регистар са око 440 имена поменутих у књизи.

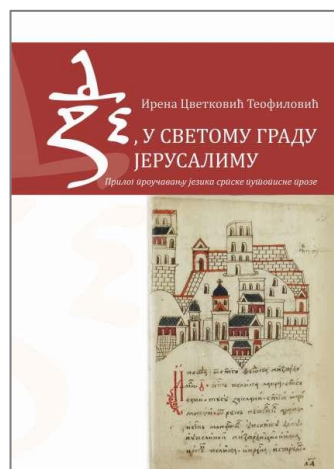
Српски краљеви Драгутин и Милутин : проблем наслеђа српског престола крајем 13. и почетком 14. века, Војислав Живковић. – Ниш, Врање: Центар за црквене студије, Свеправославно друштво Преподобни Јустин Ћелијски и Врањски, 2021. Прва монографија из пера младог истраживача историје српског средњег века, која подробно тумачи важну тему односа између двојице српских владара, браће из лозе Немањића, до сада недовољно истражену у српској науци.

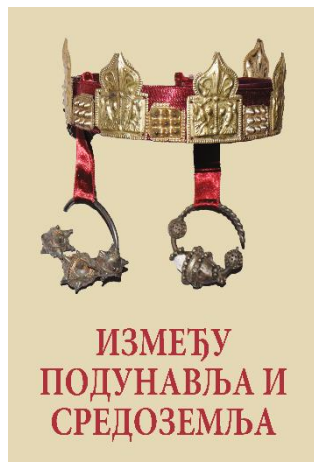
Светосавље као философија живота, Свети Јустин Поповић. – Ниш: Центар за црквене студије, 2021. Ново издање једне од најважнијих српских књига, првобитно објављене 1953. године у српској емиграцији, са предговором који је за прво издање писао Епископ Николај Велимировић и поговором који пише уредник новог издања, проф. др Драгиша Бојовић. Књига је објављена са одобрењем Игуманије Гликерије, настојатељице манастира Ћелије, који управља задужбином писане заоставштине овог духовног аутора, намењена потребама студената Филозофског факултета у Нишу и шире читалачке публике.

Зде у светоме граду Јерусалиму : прилог проучавању језика српске путописне прозе, Ирена Цветковић Теофиловић. – Ниш: Филозофски факултет, Центар за црквене студије, 2021. Књига нишке професорке и чланице Међународног центра за православне студије садржи резултате истраживања путописног жанра у српској писмености од XIII до XVIII века, посебно језика „Поклоњенија часнаго гроба“ Гаврила Тадића, рукописа из 1662. године, његовог садржаја и одлика.

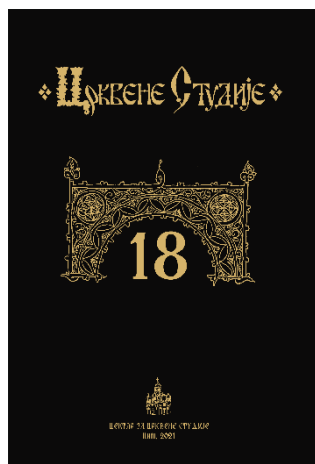
Између Подунавља и Средоземља : тематски зборник посвећен проф. др Синиши Мишићу поводом његовог 60. рођендана, ур. Катарина Митровић, Александар Узелац. – Ниш, Пожаревац: Центар за црквене студије, Народни музеј, 2021. Центар за црквене студије учествује у издавању тематског зборника посвећеног јубилеју једног од својих најближих сарадника, водећег истраживача на пољу историјске географије, топографије и демографије у српској и балканској научној јавности. Поред биографије са библиографијом радова проф. др Синише Мишића, садржи 22 оригинална научна рада његових поштоваца и сарадника.

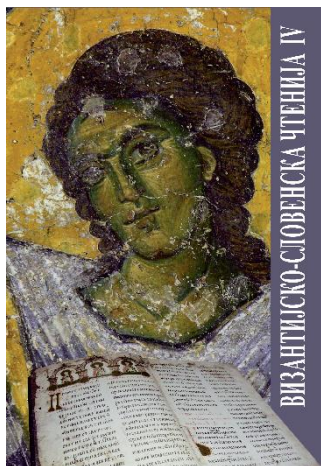
Преподобни Прохор Пчињски : 950 година у српском народу : тематски зборник; ур. Драгољуб Марјановић. – Врање: Православна Епархија врањска, Свеправославно друштво „Преподобни Јустин Ћелијски и Врањски“, Катедра и Семи-нар за Византологију Универзитет у Београду – Филозофски факултет, Центар за византијско-словенске студије Универзитет у Нишу, Педагошки факултет у Врању Универзитет у Нишу, 2021. Зборник садржи двадесет девет оригиналних научних радова, чији су реферати саопштени на истоименом скупу одржаном у Врању претходне, 2020. године. У њима су представљена нова научна сазнања из области историје, уметности, духовности и културног значаја манастира Преподобног Прохора Пчињског као средишта светачког култа Светог Оца Прохора који траје скоро читав миленијум.

Црквене студије : годишњак Центра за црквене студије, Година XVIII, Број 18. – Ниш: Центар за црквене студије, Универзитет у Нишу, Центар за византијско-словенске студије, Међународни центар за православне студије, 2021. Нови број *Црквених студија*, са уводним текстом уредника проф. др Драгише Бојовића, означеним „Уз годину јубилеја“, подељен је у четири тематске целине (филозофија и теологија, литургија, историја и филологија) са укупно 30 оригиналних научних радова (26 на српском, два на грчком и по један на енглеском и француском језику) и седам приказа нових издања. Међу њима налазе се радови професора Предрага Петровића, Микоње Кнежевића, Ксеније Кончаревић, као и одличне актуелне научне расправе Ирене Плаовић, Велибора Џомића и Немање Мрђеновића.

Византијско-словенска чтенија IV : Зборник радова са Међународне научне конференције, одржане 14. новембра 2020. године на Универзитету у Нишу, ур. Драгиша Бојовић, Кристина Митић. – Ниш: Универзитет у Нишу, Центар за византијско-словенске студије, Међународни центар за православне студије, Центар за црквене студије, 2021. Редовна годишња конференција под називом „Византијско-словенска чтенија“ на Универзитету у Нишу претходне, 2020. године, није одржана због епидемиолошких услова, али је од приложених радова и ове године састављен квалитетан зборник. Објављено је 19 радова пристиглих са универзитета из Србије и иностранства (Швајцарска, Северна Македонија и Грчка).

Научни скупови и предавања

„Седам векова од упокојења Светог краља Милутина“, Међународни научни скуп, Манастир Преподобни Прохор Пчињски (24. 9. – 25. 9. 2021.)

Са благословом Епископа врањског г. Пахомија, у организацији Епархије врањске, Центра за византијско-словенске студије Универзитета у Нишу и Катедре и семинара за византологију Филозофског факултета, Универзитета у Београду, у манастиру Преподобног Прохора Пчињског одржан је дводневни међународни научни скуп посвећен 700. годишњици од упокојења прослављеног српског средњовековног владара. На свечаном отварању скупа, 24. септембра 2021. године, Епископ врањски г. Пахомије прочитао је поздравно слово Патријарха српског г. Порфирија, а у име Програмског одбора овог научног скупа учеснике је поздравио проф. др Драгиша Бојовић, управник Центра за византијско-словенске студије.

Пленарно излагање на тему "Седам векова од упокојења Светог краља Милутина" одржао је проф. др Влада Станковић, потпредседник Програмског одбора и управник Катедре и Семинара за историју Византије Филозофског факултета Универзитета у Београду. Првог дана скупа одржане су укупно четири сесије, у којима је било речи о различитим аспектима владавине Светог краља Милутина. Излагало је укупно 18 учесника из Србије, Грчке и САД. Излагачи су, између осталог, говорили о Светом краљу Милутину у савременој Византологији, о архитектури и уметности Милутиновог доба, политичким и идеолошким аспектима Милутиновог брака са византијском принцезом Симонидом и хагиографским одликама Милутиновог житија. Другог дана, на почетку радног дела скупа излагао је Његова екселенција амбасадор Републике Србије у Републици Бугарској, доц. др Жељко Јовић са темом "Свети краљ Милутин – Светлост која спаја" са важним и мање познатим подацима о историји преноса моштију Светог Краља у Средец – данашњу Софију. У наставку рада другог дана скупа одржане су две сесије у којима су обрађена питања веза Светог краља Милутина са Угарском, затим његов лик у западним изворима, као и бројни аспекти Милутинове унутрашње политике. Указано је на нове правце истраживања језичког и писаног наслеђа у време Светог краља Милутина.

Међу осталим излагачима, на овом научном скупу учествовали су и проф. др Радивој Радић, проф. др Татјана Суботин Голубовић, проф. др Атанасиос Атанасиадис, проф. др Алис Изабел Саливен, проф. др Борис Стојковски, проф. др Ружица Љевушкина и проф. др Драгољуб Марјановић.

„Византијско-словенска чтенија V“, Научна конференција, Универзитет у Нишу (13. 11. 2021.)

Пета научна конференција „Византијско-словенска чтенија“ одржана је у великој сали Универзитета у Нишу, 13. новембра 2021. године. Пленарна излагања имали су проф. др Драгиша Бојовић, на тему „Зашто светосавске студије?“ и др Ивица Живковић, „Косовски завет у XXI веку“. Конференција је одржана у два сабрања. Првим сабрањем председавали су др Катарина Митровић и проф. др Предраг Петровић, а другим проф. др Данијела Здравих Михаиловић и доц. др Ирена Плаовић.

Своје реферате на овој конференцији саопштили су: Предраг Петровић, Бранко Горгиев, Слађана Ристић Горгиев, Михаило Стојановић, Катарина Митровић, Марија Копривица, Радован Радић, Војислав Живковић, Јелена Јонић, Ирена Плаовић, Јелена Младеновић, Мирјана Бојанић Ђирковић, Марија Ђорђевић и Данијела Здравих Михаиловић.

„Руско једноверје и изгледи за оживљавање древне српске литургијске традиције“, предавање Владимира Басенкова, Библиотека „Свети Владика Николај“ (18. 11. 2021.)

Предавање руског теолога и истраживача савремене хришћанске културе Владимира Басенкова, на тему традиције руског једноверја и могућности њеног савременог утицаја, чије је учешће на конференцији „Византијско-словенска чтенија“ било отказано због померања заказаних рокова, одржано је у накнадном термину, 18. новембра 2021. године, у просторијама Библиотеке „Свети Владика Николај“, у присуству чланова Центра за црквене студије, студената и гостију. Након предавања развијена је жива дискусија, а предавач је присутнима поделио и потписао своју монографију „Траговима скривене Русије : књига о руском једноверју“, објављену на српском језику.

Промоције

Јубиларна монографија *Центар за црквене студије – првих двадесет година* Ивице Живковића, представљена је у склопу програма свечане академије обележавања годишњице Центра за црквене студије, 30. октобра 2021. године. О књизи је говорио проф. др Бранко Горгиев.

На промоцији издања под називом „Вече Светог оца Јустина“, одржаној у Великој сали Универзитета у Нишу 25. новембра 2021. године представљени су наслови: *Мисао и мисија Светог Јустина Поповића* (ур. Владимир Цветковић, Богдан Лубардић. – Београд: Институт за филозофију и друштвену теорију Универзитета у Београду, Православни богословски факултет Универзитета у Београду, Центар за византијско-словенске студије Универзитета у Нишу, 2019.), *Јустин Поповић : синтеза иновације и традиције* (Владимир Цветковић. – Београд: Институт за филозофију и друштвену теорију, 2021.) и *Светосавље као философија живота* (Свети Јустин Поповић. – Ниш: Центар за црквене студије, 2021.). Пред пуном салом посетилаца о издањима су говорили проф. др Слађана Ристић Горгиев, проф. др Драгиша Бојовић, др Ивица Живковић и др Владимир Цветковић.

Марина Курешевић, ванредни професор Филозофског факултета у Новом Саду и један од рецензената, и аутор књиге.

Монографија *Зде у светоме граду Јерусалиму* : прилог проучавању језика српске путописне прозе проф. др Ирене Цветковић Теофиловић, у издању Филозофског факултета у Нишу и Центра за црквене студије, одржана је у склопу активности Школе историје српског језика, организоване у НОКЦ „Вук Караџић“ у Тршићу од 29. новембра до 5. децембра 2021. године. Пред колегама и студентима полазницима школе о књизи су говориле др

Награде и признања

Високо признање – благодарница Центра за црквене студије додељено је, одлуком Управе Центра од 20. маја 2021. године, г. Драгану Давидовићу из Бањалуке, директору Републичког секретаријата за вјере Републике Српске. У више наврата г. Давидовић је самoinицијативно понудио финансијску помоћ активностима Центра за црквене студије. Захваљујући његовом уважавању вредности на чијем се очувању Центар труди, Републички секретаријат за вјере Републике Српске данас је државна установа која највише од свих подржава рад Центра за црквене студије.

Благодарница Драгану Давидовићу уручена је на Свечаној академији поводом обележавања 20. годишњице Центра за црквене студије, 30. октобра 2021. године у Нишу. Господин Давидовић је том приликом одржао надахнуто слово захвалности. На истој свечаности Епископ нишки г. Арсеније уручио је, према одлуци Светог архијерејског синода од марта 2020. године, високо одликовање Српске православне цркве, Орден Светог цара Константина, дугогодишњим иностраним сарадницима Центра за црквене студије: Александру Наумову, Жан Клоду Ларшеу и Ангелики Деликари. Од троје добитника, једина присутна била је проф. др Деликари, која је у име добитника одржала слово захвалности. Опширније биографије и опис сарадње ово троје еминентних научника са Центром за црквене студије објављени су у претходном броју *Црквених студија*.

